

Projectaanvraag Uitbreiding Ondersteuning Boerenlandvogelvrijwilligers

Plan van Aanpak

Inleiding

BoerenNatuur Zuid-Holland heeft De Groene Motor van het Zuid-Hollands Landschap gevraagd om op de ondersteuning van de Weidewachters structureel meer inzet te leveren om het kennisniveau bij vrijwilligers te vergroten én de samenwerking te verbeteren. Vrijwilligers, maatschappelijke partijen en overheid willen de kansen voor weidevogelbescherming optimaal benutten om het behoud van deze karakteristieke vogels voor het Zuid-Hollandse landschap duurzaam te behouden. Intensivering van vrijwilligersondersteuning en samenwerking tussen gebiedspartijen is daarin een essentieel onderdeel. Om dit voorstel goed af te stemmen met de betrokken partijen zijn er gesprekken gevoerd met vertegenwoordigers van verschillende partijen die een centrale rol vervullen in de samenwerking met vrijwilligers bij de weidevogelbescherming in Zuid-Holland.

Van oudsher is de aandacht voor bescherming van boerenlandvogels vooral gericht op de typische weidevogels: grutto, kievit, tureluur, scholekster en slobeend in graslanden. Veel boerenlandvogels broeden echter ook op bouwland en tussen de bloembollen. Waaronder een aantal van de genoemde soorten en andere belangrijke ANLB-doelsoorten zoals patrijs en veldleeuwerik. Daarnaast is er in Zuid-Holland in het weidewachterswerk speciale aandacht voor de zwarte stern. De zwarte stern broedt niet op het land, maar vooral op speciale vlotjes in sloten en moerasedementen. Juist vanwege die succesvolle aanvulling op natuurlijke nestgelegenheid vraagt ook de bescherming van zwarte stern extra inzet van zowel weidewachters, natuurverenigingen, agrariërs als collectieven en terreinbeherende organisaties. Enige jaren terug is in samenwerking met de Natuur- en Vogelwerkgroep Krimpenerwaard een project gestart over Erfvogels. In de toekomst willen we dit project verder betrekken met ook de bescherming van erfvogels door vrijwilligers.

Welke ondersteuning is wenselijk?

Een structureel grotere inzet voor ondersteuning van boerenlandvogelvrijwilligers heeft tot doel om de samenwerking tussen collectieven, boeren, vrijwilligers en terreinbeheerders te vergroten en meer burgers te betrekken bij bescherming van onze weidevogels. Belangrijke onderdelen hiervan zijn de uitvoering van een communicatieplan en kennisvergroting onder vrijwilligers en boeren. Daarbij gaat het bijvoorbeeld over het beter afstemmen van de wijze waarop (beheer)monitoringgegevens worden verzameld. Door middel van cursussen, trainingen en bijeenkomsten willen we vrijwilligers, boeren en collectieven stimuleren gezamenlijk de beheermonitoring uit te voeren en te evalueren. Waar de monitoring door professionals wordt uitgevoerd, worden vrijwilligers betrokken bij de interpretatie en verwerking van de gegevens. Daarnaast zullen vrijwilligers betrokken worden bij het monitoren van specifieke maatregelen. Zo kunnen we het succes van het beheer voor de weidevogels meten en krijgen we meer draagvlak voor inrichting en beheer, waardoor we het meest effectief de weidevogelpopulatie kunnen versterken.

Vrijwilligers zijn van onschatbare waarde voor het behoud van onze weidevogels. De komende jaren, minimaal gelijk aan de resterende duur van de huidige ANLb periode (2016-2021), willen wij de ondersteuning van vrijwilligers structureel uitbreiden. Om hen betrokken te houden zal ook vanaf 2021 naar verwachting een stevige ondersteuningsbehoefte blijven bestaan. Het is daarom goed in 2020 in de aanloop naar een nieuwe periode de ondersteuning te evalueren.

Voor 2019

In onderliggend plan voor de ondersteuningswensen is uitgegaan van een meerjarige financiering en forse uitbreiding van het aantal besteedbare uren en budget. Voor 2019 is er voornamelijk een gedeelte van het benodigde budget beschikbaar. Vanuit het totale plan zijn er een aantal punten waarop wij in 2019 graag het accent leggen en als eerste willen oppakken. Door het beperktere budget hebben wij bewust gekozen om een aantal zaken door te schuiven naar de komende jaren. Dit betekent onder andere dat bijvoorbeeld de cursussen niet in volledige omvang ontwikkeld en gedraaid kunnen worden en dat er op promotie een mindere tijdsbesteding komt te liggen.

De accenten die gekozen zijn voor 2019 zijn op te delen in de categorieën:

- Netwerken
- Zichtbaarheid
- Kennis

Netwerken:

Onder netwerken valt onder andere het ondersteunen van het netwerk en de samenwerking tussen vrijwilligers, collectieven en terreinbeheerders. We ondersteunen zowel de vrijwilligersgroepen bij het delen van informatie onderling, als de uitwisseling met het collectief. Daarvoor organiseren wij een aantal Boerenlandvogelcafé's, vinden er regiobijeenkomsten plaats en is er extra aandacht voor vrijwilligers die bij de terreinbeheerders actief zijn.

Zichtbaarheid

Om de zichtbaarheid van de vrijwilligers en hun werkzaamheden te vergroten worden er actief Weidesafari's georganiseerd voor het werven van nieuwe vrijwilligers, komt er een promotiekoffer die de groepen zelf kunnen inzetten op opendagen en evenementen. Bovendien komt er meer inzet op het delen van nieuwsberichten.

Kennis

Kennis vergaren en kennisdeling blijft een belangrijke drijfveer voor vrijwilligers. Het werkt zowel motiverend, verbreed de inzetbaarheid en vergroot de samenhang in de groep. Om enigszins aan de vragen van vrijwilligers te voldoen wordt er dit jaar aandacht besteed met een cursus BTS telling, predatie en database gebruik. Daarnaast wordt er een basismodule e-learning ontwikkeld.

Deelbegroting 2019

		uur/keer	aantal keer	Totaal uur	uurtarief	totaal kosten uren	inhuur/materiaal	subtotaal
1. kennis				130	53	€ 6.890,00		€ 6.890,00
2. Contact				200	53	€ 10.600,00		€ 10.600,00
3. Zichtbaarheid				320	53	€ 16.960,00		€ 16.960,00
4. Netwerk verbreding				100	53	€ 5.300,00		€ 5.300,00
5. Overig				200	53	€ 10.600,00		€ 10.600,00
				50	75	€ 3.750,00		€ 3.750,00
Subtotaal				1000			€ 20.000,00	
6. Wat doen we al				590	53	€ 31.270,00	€ 12.000,00	
kosten materiaal							€ 20.000,00	
BTW	over materiaal						€ 4.200,00	
uren € uitbreiding						€ 54.100,00		
subtotaal investering							€ 78.300,00	
overslag							€ 18.792,00	
Totaal 2019							€ 97.092,00	

De gewenste ondersteuning voor de periode tot en met 2021 hebben we voor het overzicht verdeeld in een vijftal onderdelen: vergroten kennis, meer onderling contact/afstemming, zichtbaarheid/werving, netwerk en overig. Ze worden in onderstaande paragrafen beschreven.

1. Vergroten kennis

Bij vrijwilligers is veel kennis aanwezig over de vogels, het gebied en de factoren die het weidevogelsucces ter plaatse beïnvloeden. Met een vergrijzende populatie vrijwilligers vrezen wij dat veel veldkennis de komende tijd verloren zal gaan. Bovendien vragen nieuwe inzichten om een andere werkwijze dan voor het ANLb gebruikelijk was. Een combinatie van opleiding en ondersteuning bij het veldwerk, is de beste remedie om de vrijwilligersgroepen op dit punt toekomstbestendig te maken. Dat betekent een groter en gericht aanbod in afstemming met de vrijwilligersgroepen en collectieven.

Afgelopen jaren heeft De Groene Motor ingezet op verzelfstandiging van de groepen. Vanaf nu zoeken we intensiever contact met de groepen, inventariseren hun wensen en voeren die zoveel mogelijk uit. In samenspraak met de collectieven en terrein behorende organisaties wordt bekeken welke mogelijkheden er zijn. Welk deel van de beheermonitoring binnen het werkgebied van het collectief is met vrijwilligers uit te voeren? Is het nodig dit op een hoger plan te tillen, wat is daarvoor nodig en is dat haalbaar?

Uit ervaringen van de afgelopen jaren is gebleken, dat de cursussen en trainingen het meest effectief zijn op kleine schaal en per vrijwilligersgroep. Vrijwilligers sluiten zo makkelijker aan dan op regionale schaal. Een cursus/training met een praktijkgedeelte in het veld is aantrekkelijker en sluit beter aan op het vrijwilligerswerk. Het is een tijdsintensieve aanpak, maar levert de meest gemotiveerde en blijvend betrokken vrijwilligers op. Voorwaarde om deze aanpak te realiseren is beschikbaarheid van trainers (veel activiteiten in dezelfde periode op verschillende plaatsen) en veldmaterialen (tablets met toegang tot database en herkenningapps).

Het is niet nodig om alle weidewachters tot volwaardige BTS-tellers op te leiden. Wel is het wenselijk dat binnen elk collectief een groep tellers actief is die betrokken is bij de monitoring in het veld en de evaluatie achteraf.

Het opleidingsaanbod dat door De Groene Motor (deels met inhuur van derden) verzorgd kan worden bestaat uit de volgende onderdelen:

- Verzorgen van QBM basiscursussen
- Verzorgen van cursussen BTS-telling
- Ondersteuning Zwarte stern beheer
- Verzorgen van trainingen Vaststellen en registreren kruidenrijkdom
- Verzorgen van trainingen Herkennen van en omgaan met predatie
- Verzorgen van trainingen Database gebruik
- Verzorgen van trainingen Data-analyse
- Verzorgen van trainingen Bescherming en beheer van akkervogels

- Ontwikkelen en beschikbaar stellen basismodule weidevogels via e-learning

De cursussen en trainingen voor gedragswaarnemingen en gebruik van de database zijn grotendeels gereed. De kennis en expertise van onze landelijke koepel LandschappenNL zullen wij daar zeker bij benutten. Per groep/cursus is maatwerk nodig om de inhoud van de cursus af te stemmen op het kennisniveau en de inzet van de vrijwilligers. Cursussen voor herkenning predatie, kruidenrijkdom en analyse van de gegevens op groepsniveau dienen (verder) te worden ontwikkeld. Daarbij wordt ook gebruik gemaakt van landelijk beschikbaar cursusmateriaal.

Om nieuwe weidewachters kennis te laten maken met weidevogelbescherming zal worden gewerkt aan een e-learningmodule die via het groene online leren portal 'leerjegroen' zal worden aangeboden.

Belangrijk aandachtspunt in het weidevogelbeheer is de communicatie tussen verschillende partijen zoals boeren, weidewachters en natuurbeheerders. Hoe spreken wij dezelfde taal en hebben we oog voor de belangen van een ander? Hoe kunnen we elkaar helpen en beter begrijpen? Communicatie is immers de sleutelfactor voor gezamenlijk succes.

De trainingen worden zoveel mogelijk op groepsniveau in samenwerking met het collectief en vrijwilligersgroep georganiseerd.

2. Vergroten onderling contact en samenwerking

Regelmatig contact tussen de vrijwilligers onderling, agrariërs, de vrijwilligersgroepen en het collectief en andere gebiedspartijen is van essentieel belang voor een goede samenwerking. Daarvoor zetten we in op regelmatige ontmoetingen, die we in samenwerking met BoerenNatuur Zuid-Holland en de lokale groepen zullen organiseren.

Gebiedsondersteuning

We willen in de diverse collectiefgebieden vinger aan de pols houden door per gebied (of cluster van gebieden) voor, tijdens en na het veldseizoen een bijeenkomst met groepscoördinator(en), vrijwilligers en terreinbeheerders te plannen. Dit kunnen zowel overlegmomenten of startavonden zijn of cursussen, trainingen, excursies en veldbezoeken. De vrijwilligers spreek je nu eenmaal het beste op de momenten waarop zij bij elkaar zijn en meestal minder gemakkelijk op een speciaal daarvoor georganiseerde bijeenkomst.

Afstemming met BoerenNatuur Zuid-Holland en de collectieven

In een aantal gebieden loopt afstemming tussen vrijwilligersgroepen en collectief soepel, maar nog niet overal. Bovendien is het voor de afstemming van het beheer goed dat ervaringen en meningen van vrijwilligersgroepen en collectief met elkaar worden gedeeld. De gegevens uit legselbescherming en beheermonitoring vormen een goede aanleiding voor dit soort gesprekken. Een bredere kennisdeling naar vrijwilligers zal als positief effect hebben dat zij zich beter vertrouwd voelen om de agrariërs te begrijpen en adviseren.

voortgang van de gebiedsprocessen

Regelmatig inventariseren wij de voortgang van de gebiedsprocessen, gezien vanuit de blik van de vrijwilligers. Welke resultaten worden behaald, hoe verloopt de samenwerking, welke successen worden geboekt en welke knelpunten spelen in het gebied een rol? De Groene Motor zal zo beter het diverse geluid van de weidewachters in de verschillende (provinciale) overleggen over weidevogelbeheer inbrengen.

We voeren daartoe de volgende activiteiten uit:

- Bezoek aan start- en evaluatieavonden weidevogelgroepen (al dan niet met bijdrage vanuit De Groene Motor)
- Gesprekken met collectieven over mogelijkheden en kansen
- Afstemming met collectieven; als buffer, tussenpersoon of vraagbaak
- Ondersteuning & werving via het digitale platform Zelfdoeninerfgoedengroen.nl
- Boerenlandvogelcafés organiseren per collectief/regio. Bij een Boerenlandvogelcafé komen de aspecten formeel/leerzaam en informeel samen. Er is ruimte voor kennisuitwisseling en onderling contact. De Boerenlandvogelcafé's zijn zowel voor vrijwilligers als voor agrariërs en terrein beherende organisaties en worden medegeorganiseerd met het lokale collectief.
- Nieuwsberichten vanuit collectief naar vrijwilligers in heldere taal
- Ondersteunen en/of begeleiden van de groep naar verbreed bestuur en verbinding

3. Vergroten zichtbaarheid bescherming werk boerenlandvogels

Vanuit diverse betrokken partijen is de wens geuit om een bredere groep te betrekken bij de bescherming van boerenlandvogels– voor het grote publiek blijft veel van de activiteiten van weidevogelbescherming onzichtbaar. Naast de Zuid-Hollandse Weidevogeldag voor vrijwilligers aan de start van het seizoen, zal er meer aandacht zijn door middel van een extra evenement in het najaar (zoals de Weidevogel-vertrekdag in 2018).

Voor de werving van nieuwe vrijwilligers en het vergroten van lokale bekendheid, zetten we in op Weidesafari's en lokale opendagen. Dit is een laagdrempelige manier om geïnteresseerden mee te nemen het veld in, weidevogels te spotten en in contact te komen met de vrijwilligers. De groepen kunnen dit zelf voor een groot deel organiseren; waar nodig zal de Groene Motor hierin ondersteunen. Educatie in de vorm van e-learning en sociale media zullen ingezet worden voor vergroten van de zichtbaarheid. Bovendien is dit een laagdrempelige manier om met het weidewachterswerk in aanraking te komen.

Activiteiten met betrekking tot zichtbaarheid zijn:

- Verzorgen nieuwsbrief, persberichten en activiteiten op sociale media
- Promoten en ondersteunen van organisatie Weidesafari's. ook Weidesafari's voor breed publiek

- Werven van nieuwe vrijwilligers en kennismaking vrijwilligerswerk door persberichten en lokale publicaties
- Voorzien in promotiemateriaal voor gebruik door groepen: Weidevogelkoffer
- Regelmatige terugkoppeling naar vrijwilligers hoe het gaat; ook tijdens het seizoen al iets van gegevens laten zien. Het streven is een Early warning systeem te ontwikkelen waarmee vroegtijdig gecommuniceerd kan worden.
- Zichtbaarheid via het online platform www.zelfdoeninerfgoedengroen.nl
- Per collectief uitroepen Boer en Weidewachter/Vrijwilliger van het Jaar. Collectief kiest de weidewachter, de weidewachters de boer. Het wordt door veel vrijwilligers gewaardeerd als het collectief een blijk van dan richting vrijwilligers toont. De keuzes worden gezamenlijk gemaakt tussen groep en collectief. De Groene Motor zal het voortouw nemen en de prijzen beschikbaar stellen.

4. Versterken netwerk

Naast het bestaande netwerk van collectieven, vrijwilligers en terreinbeheerders is het doel om het netwerk te versterken en te verbreden door het aanboren van andere groepen vrijwilligers. Het bestaande netwerk versterken we door het organiseren van de cafés waarbij ook ruimte is voor een bijdragen van de partners. Ook bij de terreinbeherende organisaties zijn vrijwilligers actief die nu nog weinig inhoudelijke ondersteuning krijgen. Dit willen we door een meer en een betere samenwerking veranderen.

Het netwerk willen we verbreden door ook andere groepen op te zoeken. Weidevogelbescherming gaat verder dan alleen het waarnemen van de broedende paren en het afstemmen van het beheer. Onderwerpen zoals landschapsbeheer, onderzoek naar predatoren en biodiversiteit en maatschappelijke betrokkenheid zijn zaken die van belang zijn voor de bescherming van boerenlandvogels. Ook op het gebied van voorlichting en educatie zijn slagen te maken, waarbij verbinding van weidewachters met andere vrijwilligersgroepen (bijvoorbeeld gericht op landschapsbeheer, educatie of communicatie) tot nieuwe initiatieven kan leiden. De Groene Motor wil hiervoor actief op zoek naar relevante groepen in de diverse collectiefgebieden en hun achterban ook via hun eigen nieuwskanalen actief benaderen.

Activiteiten met betrekking tot versterken netwerk zijn:

- versterken samenwerking tussen vrijwilligers en medewerkers van terrein beherende organisaties.
- Ontwikkelen communicatievaardigheden met andere stakeholders.

5. Overig

Een goede registratie en verwerking van telgegevens is van groot belang om zicht te houden op de ontwikkeling van de weidevogelpopulaties. De landelijke boerenlandvogeldatabase neemt daarin voor de vrijwilligers een centrale plaats in, en wordt door veel vrijwilligers intensief en naar

tevredenheid gebruikt. Toch zijn er verschillende wensen om invoer- en raadgegingsmogelijkheden te vergemakkelijken, waardoor het gebruik door vrijwilligers en collectieven verder kan toenemen. Meer aandacht voor een snelle invoer en uitwisseling van gegevens kan de samenwerking en een effectieve bescherming ten goede komen.

Begroting

		uur/keer	aantal keer	Totaal uur	uurtarief		totaal kosten uren	inhuur/materiaal	subtotaal
1. kennis				350	53		€ 18.550,00		€ 18.550,00
2. Contact				200	53		€ 10.600,00		€ 10.600,00
3. Zichtbaarheid				100	53		€ 5.300,00		€ 5.300,00
4. Netwerk verbreding				100	53		€ 5.300,00		€ 5.300,00
5. Overig				200	53		€ 10.600,00		€ 10.600,00
				50	75		€ 3.750,00		€ 3.750,00
<i>Subtotaal</i>								€ 20.000,00	
6. Wat doen we al				590	53		€ 31.270,00	€ 12.000,00	
kosten materiaal								€ 20.000,00	
BTW	over materiaal							€ 4.200,00	
uren € uitbreiding							€ 54.100,00		
subtotaal investering								€ 78.300,00	
overslag								€ 18.792,00	
Totaal 2019								€ 97.092,00	
Totaal 2020	indexatie 1,5%					€ 970,92	€ 1.456,38	€ 98.548,38	
Totaal 2021	indexatie 1,5%					€ 985,48	€ 1.478,23	€ 100.026,61	
								€ 295.666,99	